

ทัศนคติของการยอมรับของใหม่และลักษณะการยอมรับของชาวนาในจังหวัดขอนแก่น

นายสุวรรณ บัวทวน

006139

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แผนกวิชาศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2515

18085568

ATTITUDES TOWARD AND ADOPTION OF INNOVATION AMONG FARMERS IN
CHANGWAT KHON KAEN

Mr. Suwan Buatuan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Sociology)

Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ทศนคติต่อการยอมรับของใหม่และลักษณะการยอมรับของชาวนา
 ในจังหวัดขอนแก่น
 ชื่อ นายสุวรรณ บัวทวน แผนกวิชา สังคม
 ปีการศึกษา 2514

บทคัดย่อ

ในการศึกษารึ้นนี้ที่จะพิจารณาลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับของใหม่ รวมทั้งทศนคติที่มีต่อของใหม่ในคานเกษตรกรรมและสุขภาพอนามัย โดยศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะของการยอมรับจากชาวนาในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งแยกออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือชาวนาที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ชาวนาที่อยู่ในชุมชนซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร แต่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิก และชาวนาประเภทสุดท้ายคือชาวนาที่อยู่ในชุมชนซึ่งไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร

วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน เกี่ยวกับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับของใหม่ทั้ง 2 คานดังกล่าวแล้ว รวมทั้งตามถึงแหล่งที่ทราบชาวลำดับขึ้นในการยอมรับ และจำนวนปีที่ยอมรับปฏิบัติด้วย

ผลของการศึกษาพบว่าแหล่งที่ให้ความเกี่ยวกับของใหม่ที่สำคัญที่สุดนั้นมาจากตัวบุคคล ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ๆเกี่ยวข้อง และผู้นำภายในชุมชน เพื่อนบ้านเป็นแหล่งที่ให้ความที่สำคัญของชาวนาประเภทที่ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และการที่ชาวนายอมรับการใช้ของใหม่ก็มาจากคำแนะนำของบุคคลเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ สำหรับสาเหตุที่ไม่ยอมรับนั้นปรากฏว่า ในคานเกษตรกรรมชาวนาที่ไม่ยอมรับเพราะเนื่องจากไม่เห็นวากอให้ เกิดประโยชน์อะไรมีอัตราส่วนสูงที่สุด ในคานสุขภาพอนามัย ไม่ยอมรับเพราะขาดเงินทุนมากที่สุด

ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับนั้น ไม่มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสำคัญพอที่จะสรุปลงไปอย่างแน่นอนได้ว่าลักษณะเช่นไรจะก่อให้เกิดผลต่อการยอมรับ

รับหรือไม่ยอมรับ แบบของชาวนาที่แยกเป็นแบบ Rational และแบบ Traditional
ในค่านิยมทัศน์ (World View) ที่มีลักษณะของการยอมรับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ชาวนาที่มีทัศนคติแบบที่เห็นควายกับของใหม่มีแนวโน้มที่จะยอมรับสูงกว่าชาวนาที่มี
ทัศนคติแบบไม่เห็นควาย

การดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรมีอิทธิพลต่อเฉพาะการยอมรับในเรื่องปุ๋ยเคมี
เท่านั้น ส่วนในเรื่องพันธุ์ข้าวและการใช้สารเคมี ลักษณะของการยอมรับของใหม่ไม่แตกต่าง
ไปจากชาวนาที่อยู่ในชุมชนซึ่งไม่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้น แสดงให้เห็นว่าผลงานของ
กลุ่มเกษตรกรยังไม่ค่อยแพร่หลายออกไปถึงชาวนาที่ไม่ได้เป็นสมาชิก แต่สมาชิกกลุ่มเกษตร
กรก็มีแนวโน้มในการทราบข่าวคราวที่สูงกว่า และมีการยอมรับของใหม่ตามเกษตรกรรวมที่
เป็นเวลานานกว่าชาวนาที่ไม่ได้เขาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร แต่สำหรับของใหม่เกี่ยวกับ
สุขภาพอนามัยกล่าวได้ว่ากิจกรรมของกลุ่ม เกษตรกรไม่มีผลต่อลักษณะการยอมรับเลย

Thesis Title Attitudes Toward and Adoption of Innovation
 among Farmers in Changwat Khon Kaen

Name Mr. Suwan Buatuan Department Social Studies

Academic Year 1971

ABSTRACT

This study purposts to investigate differential patterns of acceptance or non-acceptance of only two types of innovations -- agricultural and health -- among Thai farmers living in the Northeastern region. It also includes within its scope an attempt to measure their attitudes toward making changes in the corresponding ways of life. Farmers in the sample were selected from Khon Kaen Province and divided into 3 categories: 1/ Those who are member of farmers association; 2/ those who reside in villages having farmers association but are not members themselves; and 3/ those who reside in villages where such organizations do not exist.

An interview schedule was the chief instrument for gathering information from household heads, concerning acceptance and non-acceptance of innovation. Source of innovations were taken

into consideration as they enable the investigation to measure the degree of acceptance and number of years of adoption of such innovations.

The findings show that the processes leading to the adoption of new modes of thinking and behaving principally involve interpersonal influences. Those government officials in charge of introducing and promoting new ideas and practices. Neighbors act as the most important and effective change agents in those areas where farmers associations do not exist.

Health innovations are the best attractive as the farmers view them as impractical and costly.

No conclusive evidence was found to support the investigator's inclination to treat membership in the farmers organization as the most powerful force behind acceptance of and favorable attitudes toward those innovations under consideration. Farmers who were classified as "Rational" and "Traditional" in their world views show similar patterns of acceptance and non-acceptance. Farmers who have favorable attitudes towards innovations tend to accept them more readily than those who have not.

Farmers Associations seems to effective only in the case of chemical fertilizers. With respect to new rice seed and

sanitary toilets, evidence of acceptance among their members does not differ significantly from their counterparts in the same village or elsewhere that without such organized activities. However, there is a strong tendency for farmer associations members to be better informed and more innovative than those who are not.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัย	17
3. ทศนคติและลักษณะการยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	38
4. ทศนคติและลักษณะการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวใหม่ในการทำนา	77
5. ทศนคติและลักษณะการยอมรับการใช้ส่วนผสมและวิธีการรักษาพยาบาล ..	114
6. สรุปและขอเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม	155
ภาคผนวก	157
ประวัติการศึกษา	167

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและระดับการศึกษา	25
2. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและอาชีพหลัก	26
3. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและระดับอายุ	27
4. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาดของสมาชิกภายในครัวเรือน	28
5. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาดเนื้อที่ถาวร	29
6. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน	30
7. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและสิทธิในการเป็นเจ้าของที่ดิน	31
8. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะการไถ่จากคลองชลประทาน	32
9. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ทราบข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและแหล่งที่ทราบข่าว	40
10. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลำดับขั้นในการยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมี	44
11. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	46
12. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและท่าทีความรู้สึกรวมของการมองโลก	48

ตารางที่ ๑

หน้า

13.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามความรู้สึกรู้สึกทำที่ที่มีต่อการมองโลกในแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	49
14.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและท่าทีที่มีมองดูโลกในแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	51
15.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน ที่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและจำนวนปีที่ใช้จนถึงปัจจุบัน	54
16.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและระดับอายุ กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา ...	57
17.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาดสมาชิกในครัวเรือนกับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	59
18.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาดที่ดินที่ใช้ในการทำนากับลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	62
19.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะของพื้นที่ที่ได้รับน้ำจากคลองชลประทาน กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	64
20.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่มีที่นาอยู่นอกเขตการส่งน้ำของคลองชลประทาน จำแนกตามกลุ่มและสาเหตุของการยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	66

21.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการเห็น ผลประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยเคมี กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอม รับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	69
22.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและทัศนคติต่อการ เห็นผลประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยเคมี กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา	70
23.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการ ทำนา จำแนกตามกลุ่มและสาเหตุของการไม่ยอมรับ	73
24.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการ ทำนา จำแนกตามกลุ่มและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยอมรับ	75
25.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ทราบข่าวเรื่องการใช้พันธุ์ข้าว เหนียวสันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและแหล่งที่ทราบข่าว	79
26.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลำดับขั้น ในการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา	81
27.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและการทราบ ข่าวในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีกับพันธุ์ข้าวในการทำนา	83
28.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะการ ยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา	86
29.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามท่าทีของการมองโลก ในแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะของการ ยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา	88

21. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการเห็น
ผลประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยเคมี กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอม
รับการใส่ปุ๋ยเคมีในการทำนา 69

22. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและทัศนคติต่อการ
เห็นผลประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยเคมี กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่
ยอมรับการใส่ปุ๋ยเคมีในการทำนา 70

23. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ยอมรับการใส่ปุ๋ยเคมีในการ
ทำนา จำแนกตามกลุ่มและสาเหตุของการไม่ยอมรับ 73

24. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการใส่ปุ๋ยเคมีในการ
ทำนา จำแนกตามกลุ่มและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยอมรับ 75

25. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ทราบข่าวเรื่องการใส่ปุ๋ยข้าว
เหนียวสันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและแหล่งที่ทราบข่าว 79

26. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลำดับชั้น
ในการยอมรับการใส่ปุ๋ยข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา 81

27. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและการทราบ
ข่าวในเรื่องการใส่ปุ๋ยเคมีกับพันธุ์ข้าวในการทำนา 83

28. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะการ
ยอมรับและไม่ยอมรับการใส่ปุ๋ยข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา 86

29. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามท่าทีของการมองโลก
ในแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะของการ
ยอมรับหรือไม่ยอมรับการใส่ปุ๋ยข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา 88

ตารางที่ ๑

หน้า

37. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามทัศนคติต่อการเห็น
ผลดีของพันธุ์ข้าวใหม่กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์
ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา 105

38. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและทัศนคติที่มีต่อ
เรื่องการใช้พันธุ์ข้าวใหม่ กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้
พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา 107

39. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียว
สันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและสาเหตุของการไม่ยอมรับ 109

40. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียว
สันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยอมรับ 112

41. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน ที่ทราบข่าวเรื่องการใช้ส้มขี้
จำแนกตามกลุ่มและแหล่งที่ทราบข่าว 116

42. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลำดับขั้นในการ
ยอมรับการใช้ส้มขี้ 121

43. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะของ
การยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ส้มขี้ 121

44. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามท่าทีของการมองโลก
ในแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะของการ
ยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ส้มขี้ 123

45. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามท่าทีต่อการมองโลก
ในแบบ Traditional หรือ Rational กับลักษณะของการยอมรับ
และไม่ยอมรับการใช้ส้มขี้ 125

ตารางที่	หน้า
46. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการใช้ส้วมซึม จำแนกตามกลุ่มและจำนวนปีที่ใช้จนถึงปัจจุบัน	126
47. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและระดับ อายุกับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ส้วมซึม	129
48. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาด ของสมาชิกในครัวเรือน กับลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับ การใช้ส้วมซึม	131
49. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาด ที่ดินที่ใช้ในการทำนา กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการ ใช้ส้วมซึม	133
50. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนคติที่มีต่อการใช้ส้วมซึม และลักษณะการยอมรับหรือ ไม่ยอมรับ	135
51. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและทัศนคติ ที่มีต่อการใช้ส้วมซึม กับลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับปฏิบัติ	137
52. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ยอมรับการใช้ส้วมซึม จำแนกตามกลุ่มและสาเหตุของการไม่ยอมรับ	139
53. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการใช้ส้วมซึม จำแนกตามกลุ่มและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยอมรับ	141
54. อัตราร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและทัศนคติ ของชาวนาที่มีต่อวิธีการรักษาพยาบาลแบบใหม่ กับลักษณะการ ยอมรับหรือไม่ยอมรับปฏิบัติ	143